

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№7

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 783 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish.....	14
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli	20
Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili	26
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish	31
Yuldashov Isomiddin Sidiqov	
Korxonada iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli.....	35
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху	40
Явкачев Шохзод Зайниддин углы	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector	49
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari.....	56
Djalilov G'ayrat Qaxramanovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	66
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari	71
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане.....	76
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan	81
S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari.....	88
Muxamedov Ravshan Zafarovich	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	93
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati.....	99
Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash	105
Uraqov Shokir Ulashovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari.....	112
Istamova Sojida Kaxarovna	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan	117
Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari	126
Muradov Botir Xayat	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки	136
Салимова Юлдуз Исаковна	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance	141
Karlibaeva Gulshat	

Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
Absamatov Anvar Ergashovich	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains»	161
Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan	169
Nigmatova Malika	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
Sabina Uroкова	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
Daminova Barno Esanovna	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами	189
Бегматов Хусанбек	
Bulutli texnologiyalar orqali korxonalar buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutsonal asoslari.....	197
Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari	202
San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari	214
Alimov Fazliddin Xalimovich	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
Котов В.А., Шадиева Д.Х.	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar	225
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
Kasimova Muxlisa Anvar qizi	
Chemical industry in Uzbekistan: challenges and development	235
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li	
Globalashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna	
Qibray tumanining 2021–2023-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati.....	249
Siddikov Alisher Ismoilovich	
Davlat xaridlari tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: xalqaro tajribalar tahlili	253
Majidov Nizom Baxramovich	
Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	259
Ermatov Nosir Tohirovich	
Aholi farovonligi darajasiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlarni ekonometrik baholash	265
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Allamurodova Zuxra Alibekovna	
Сектор услуг как стратегический фактор структурной трансформации экономики Узбекистана.....	272
Кадыров Абдурашид Маджидович, Ахмедиева Алия Тохтаровна	
O'zbekistonda valyuta kursini shakllanish holati prognozlari.....	280
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	

Проблемы бухгалтерского учета в условиях цифровизации экономики.....	288
Абдуллаев Абдурауф	
Raqamli texnologiyalar sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish strategiyalari.....	299
Kuldoshev Lazizjon Sharifovich	
Davlat boshqaruvi organlarining strategik rejalarini ishlab chiqish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	303
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzaeva	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligi ta'minlash	310
Mamatov Sardor Axmatjonovich, Mavlanov Nuriddin Boyqobilovich, Sattarov Nodirjon Absalomovich	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda halol standartlarini qo'llashning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari	315
Azizova Saodat Xabibulloyevna	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish bo'yicha yevropa tajribasi.....	320
Karlibaeva Gulshat	
Iqtisodiy konsentratsiyalarning sog'lom raqobat muhitiga ta'siri	325
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Logistika axborot tizimlarini texnologik jarayonlarga joriy etish.....	330
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
Принципы перехода к «Зелёной экономике» в Республике Узбекистан.....	336
Хамракулова Сусанна Тотуховна	
Kichik biznesni rivojlantirish iqtisodiy ko'rsatkichlarini prognozlash modellarini qo'llash	340
Ibragimova Gulchexra Toxirovna	
Raqamli ta'lim sharoitida liderlikning yangi qirralari	357
Oqmullaev Ravshan Raximjon o'g'li, Xodjieva Durdona Abdurasulovna	
Методология развития экологического менеджмента в промышленном хозяйстве выбросы в атмосферный воздух на горнодобывающих и металлургических предприятиях.....	361
Muradov Botir Xayat	
Strategik budjetlashtirish tizimining natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish tizimi bilan bog'liqligi, xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun tavsiyalar	370
Xushmurotov Zoyir Bektemirovich	
Cultural branding and the entry of traditional products into the international market.....	374
Zebiniso Ganiyeva	
Farovonlikni baholash bo'yicha ilg'or xorijiy nazariy yondashuvlar	379
Norqobilov Nusratilla Norsaitovich	
O'zbekistonda hududlarini turizm salohiyatini innovatsion yondashuv asosida baholash	384
Umirova Dilnoza Safarovna	
Tourism education for sustainability: curriculum development in universities of Uzbekistan	393
Temirova Durdona, Yorqulov Muhammadmurod	
The contribution of small enterprises and private entrepreneurs to job creation in the labor market.....	399
Juraboev Haliljon	
Iqtisodiy o'sish sharoitida transport infratuzilmasi holati va uni rivojlantirish yo'llari.....	404
Haydarov Jahongir Aktamovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni strategik boshqarishning nazariy asoslari va xorijiy tajribalar	410
Quvondiqov Farrux Ibragimovich	
Tijorat banklarida iqtisodiy samaradorlikni axborot texnologiyalar orqali rivojlantirish istiqbollari.....	418
Dadenova Gulxan Kenesbaevna	
Механизмы совершенствования процедур выявления и анализа недостоверной финансовой отчетности в условиях учетной практики Узбекистана	422
Намозов Жасурбек Кувадович	
Влияние цифровых инструментов управления финансами на эффективность использования финансовых ресурсов	428
Хазираткулов Собиржон	

На пути к промышленному росту: опыт развивающихся стран.....	435
Матлюбов Хуршид Жамшидович	
Yoshlarning moliyaviy mustaqilligiga erishishida aksiyalar bozorining o'рни va imkoniyatlari.....	443
O'raqov Bekzodbek Abdurayxon o'g'li	
Развитие транспортной инфраструктуры и влияние на качество предоставляемых транспортных услуг.....	448
Кайыбеков Парахат Конысбаевич	
Surxondaryo viloyatida 2015-2024 yillar mobaynida oziq-ovqat chakana savdo aylanmasining statistik tahlili.....	454
Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirish.....	458
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida buxgalteriya hisobining xususiyatlari va muammolari.....	463
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Institutional innovation and regional governance for balanced interregional cooperation development: the case of Namangan, Uzbekistan.....	468
Sattarov R.A.	
Organizational and economic mechanisms and conceptual directions of tourism development in the region.....	476
Daminova Barno Esanovna	
Moddiy zaxiralarni boshqarish va uning bir tsikli modeli.....	480
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Oliy ta'lim xizmatlari sifatini oshirishda inson kapitalini rivojlantirish va uni samarali boshqarish mexanizmlari.....	485
Salimov Akmal Alimjonovich	
Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ilg'or xorij tajribalari.....	490
Shadiyev Alisher Xudoynazarovich	
Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida yoqilg'i-energetika kompleksi korxonalarini barqaror innovatsion rivojlantirish modellari.....	496
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
O'zbekistonda uzumchilikning oziq-ovqat xavfsizligiga ta'siri: muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	502
Tursunov To'liqin Jo'raqulovich	
Tadbirkorlik faoliyatining resurs salohiyati va uni baholashning nazariy yondashuvlari.....	508
Salohiddinov Zuhridin Nuriddinjon o'g'li	
Yoshlar bandligini ta'minlashda mehnat migrasiyasining ahamiyati.....	514
Masharipov Farrux O'tkirovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishning asosiy omillari va istiqbollari.....	521
Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna	
Korxonaning brend platformasini ishlab chiqishning o'ziga xos xususiyatlari.....	526
Sa'dulloev Habibullo Ibdullo o'g'li	
Sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini raqamli transformatsiya qilishda ERP tizimlarining integratsiyalashuvi va boshqaruv samaradorligiga ta'siri.....	530
Islomjon Nurmukhammadov	
Namangan viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlanishini baholash.....	533
Ismoilova Savinoz Qahramon qizi	
Oliy ta'lim muassalari boshqaruviga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	540
Karimov Muzaffar Abdumalik o'g'li	
Soliq yig'iluvchanligini oshirishda soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish istiqbollari.....	546
Tojibayev Farrux Baxtiyorovich	
Hisoblash mashinalari taraqqiyoti tarixi va uning raqamli iqtisodiyotda tutgan o'рни.....	552
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
Korxonalar moliyaviy barqarorligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar va ularning xususiyatlari.....	561
Choriyrov Behruz Ilhom o'g'li, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Yashil texnologiyalar yordamida O'zbekiston hududlarida energiya tejamkorligi oshirish yo'llari.....	567
Norbekov Baxtiyor Suyunovich, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	

Tijorat banklarida kredit majburiyatlarining bajarilishini monitoring qilish va uni takomillashtirish yo'llari.....	572
To'xtayeva Go'zal Ilhom qizi, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Интеграция проектного менеджмента и обеспечения качества в цепочках поставок: кейс Узгидромета.....	577
Назарова Ирода Ибрагим кизи	
Kichik biznes subyektlarini raqamlashtirish orqali raqobatbardoshligini oshirish.....	583
Ermatov Akmaljon Adxamovich, Raximov Alisher Numanovich	
Концепция и методология экологического аудита в Узбекистане	587
Абидова Дилфуза Игамбердиевна	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	593
Салим Дониёров	
O'zbekiston Respublikasida norasmiy sektor va aholini norasmiy mehnat bilan bandligining tarkibiy tuzulishi	598
Qoraboev Nuriddin Pardaboy o'g'li	
Shahar va qishloqlarda inson resurslari holatining analitikasi (tahlili)ning nazariy masalalari.....	607
Pardayev Mamayunus Qarshibayevich, Feruz Nematullayevich Abilov	
Strategic alliance networks as competitive advantage: evidence from mit-tum partnership model at new Uzbekistan university	613
Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar kizi	
Energetika tarmog'ida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning nazariy asoslari.....	618
Uralov Temur Boxodir o'g'li	
O'zbekiston bank amaliyotiga ai va simulyatsiya modellarini joriy etish orqali muammoli kreditlarni qaytarish jarayonlarini optimallashtirish.....	618
Xodjayev Husniddin Mukammilovich	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	624
Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Jamshid Sharafetdinovich	
Xorazm viloyatida iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashdagi muammolar va imkoniyatlar	628
Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
Ekologik joylashtirish vositalarida qo'llaniladigan innovatsiyalar	633
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning metodologik va metodik asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari	638
Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Gaz sanoatining moliyaviy boshqaruvi va milliy iqtisodiyotdagi barqarorlik omili sifatida roli.....	650
Ergashev Muhubbek Aslam o'g'li	
Davlat budjeti mablag'laridan samarali foydalanishda moliyaviy nazoratning ahamiyati	655
Erkinova Maftuna Zafarovna	
Влияние дивидендной политики, СПО и капитализации на волатильность акций АО «УзРТСБ»: Эконометрический и поведенческий анализ.....	662
Пулатов Улугбек Хапизович	
Hududiy jihatdan ziyorat turizmi rivojlanishining holati: Qashqadaryo viloyati misolida.....	671
Uzaqov Norboy, Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Integration of digital twin and BIM technologies in construction enterprises in Uzbekistan: prospects and challenges	676
Nigmatjonova Nozima Ulmasjonovna	
Yashil bank xizmatlari – tijorat banklari moliyaviy mahsulotlar misolida	682
Abdumutalova Gulrux Shuxratjon qizi	
Tijorat banklari faktoring xizmatlari orqali kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini oshirish	688
Jalilov Azizbek Baxodir o'g'li	
Oliy ta'limda xizmat sifatini baholash va marketing integratsiyasi orqali rivojlantirish strategiyalari.....	694
Maxmudov Faxriddin Umarovich	

Qurilgan mevalarni xalqaro bozorda targ'ib qilish bo'yicha kontent-marketing strategiyasidan foydalanish yo'llari	699
Yunusov Baxodir Marisovich	
Онлайн трансграничные переводы и их влияние на валютное таргетирование со стороны центрального банка Республики Узбекистан.....	704
Садыков Азиз Миршарапович	
Aholi ish bilan bandligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	709
Azimova Xurshida	
Analysis of factors affecting the economic integration of the countries of Uzbekistan and Afghanistan.....	715
Toran Tajuddin	
Aniq fanlarni o'qitishda metakognitiv yondashuvlar	719
Farmonov Dilshod Po'latovich, Nigmatov Izzat Shovkat o'g'li	
Yevropa hamjamiyatining "Yashil" ziyorat loyihasi va uni ziyorat turizmini rivojlantirishdagi ahamiyati.....	727
O'rinova Durdona Botir qizi	
CEQ (Commitment to Equity) baholash metodologiyasi asosida fiskal taqsimot tahlilining nazariy asoslari.....	734
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
Xalqaro xususiy huquq tamoyillarini belgilash masalalari.....	741
Vaxabov Azizbek Abdurashidovich	
Moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalarini boshqarish strategiyalarini takomillashtirish	747
Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Инновационные подходы к организации туристических услуг как методом противостояния кризису.....	754
Халлакова Барнохон Баходиржонова	
Islom moliyasi institutlarining ijtimoiy moliyaviy barqarorlikka ta'siri.....	760
Amonova Nafisa Baxtiyorovna	
Oliy ta'lim muassasalari investitsion jozibadorligini boshqarish mexanizmini takomillashtirish	764
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Инновации в сфере оценки недвижимости	768
Мансурова Сайёра Бахтиёр кизи	
Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi tahlili.....	777
Bo'riyev Sardor Norovich	

QASHQADARYO VILOYATIDA XORIJIY INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI TAHLILI

Bo'riyev Sardor Norovich

Abu Rayhon Beruniy nomidagi
Urganch davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi
E-mail: sardor_boriyev9696@mail.ru
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8245-4202>

Annotatsiya: Ushbu maqolada Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi iqtisodiy-statistik ko'rsatkichlar asosida tahlil qilingan. Investitsiyalarning hududiy rivojlanishdagi o'rni, sektorlar bo'yicha taqsimoti va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Tahlil natijalari asosida viloyatning investitsion jozibadorligini kuchaytirish imkoniyatlari aniqlangan.

Kalit so'zlar: to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, investitsion loyihalar, investitsiyalashtirish manbalari, sanoat infratuzilmasi, erkin iqtisodiy zonalar.

Abstract: This article analyzes the effectiveness of foreign investment utilization in the Qashqadaryo region based on economic and statistical indicators. It examines the role of investment in regional development, sectoral distribution, and proposes measures to enhance investment efficiency. The analysis identifies opportunities to strengthen the region's investment attractiveness.

Key words: foreign direct investment, investment projects, sources of investment, industrial infrastructure, free economic zones.

Аннотация: В данной статье проведён анализ эффективности использования иностранных инвестиций в Кашкадарьинской области на основе экономико-статистических показателей. Рассмотрена роль инвестиций в региональном развитии, их распределение по секторам и предложены меры по повышению их результативности. На основе анализа выявлены пути усиления инвестиционной привлекательности региона.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, инвестиционные проекты, источники инвестирования, промышленная инфраструктура, свободные экономические зоны.

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish va jahon bozorida raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy investitsiyalar muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, mintaqaviy darajada iqtisodiy o'sishni jadallashtirish, sanoat infratuzilmasini rivojlantirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etishda xorijiy kapitalning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanish masalasi dolzarb ilmiy-amaliy muammo sifatida qaralmoqda.

Qashqadaryo viloyati tabiiy boyliklari, sanoat salohiyati hamda transport-logistika imkoniyatlari jihatidan strategik hudud bo'lib, xorijiy investorlar uchun jozibador yo'nalish hisoblanadi. So'nggi yillarda mazkur hududga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimi sezilarli darajada oshgan bo'lsa-da, ularning iqtisodiy samaradorligini baholash, mavjud imkoniyatlardan to'liq foydalanilayotganini aniqlash, shuningdek, tizimli takliflar ishlab chiqish zarurati mavjud.

Mazkur maqolada Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi tizimli tahlil qilinadi. Ilmiy yondashuv asosida investitsiyalarning hududiy iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri, tarmoq va sektorlar bo'yicha taqsimlanish holati, ularni jalb etishga to'sqinlik qiluvchi omillar va mavjud imkoniyatlar o'rganiladi. Shuningdek, ilg'or xorijiy tajribalar tahlili asosida Qashqadaryo viloyatining investitsion salohiyatini yanada kuchaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi. Shu orqali nafaqat amaldagi investitsiya siyosatining samaradorligi baholanadi, balki istiqboldagi yo'nalishlar ham aniqlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy investitsiyalarning hududiy rivojlanishga ta'siri, ularning iqtisodiy o'sish, sanoat tarmoqlari modernizatsiyasi va eksport salohiyatining oshirilishidagi o'rni ko'plab iqtisodchilar tomonidan chuqur o'rganilgan. Jumladan, D.X. Saidov xorijiy investitsiyalarni jalb etishda huquqiy barqarorlik va kafolatlar tizimining ishonchli ishlashi investitsion muhitni yaxshilashda muhim omil ekanligini qayd etgan. Uning tadqiqotida ayniqsa Qashqadaryo viloyatidagi ishlab chiqarish sohasiga to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar oqimini kuchaytirish uchun erkin iqtisodiy zonalar va soliq imtiyozlarining ta'siri o'rganilgan.

Shuningdek, R.J. G'ulomov tomonidan olib borilgan tahlillarda xorijiy investitsiyalarning qayta taqsimlanishiga ta'sir qiluvchi omillar, ya'ni transport-logistika infratuzilmasi, energetika resurslariga yaqinlik, malakali ishchi kuchi mavjudligi va yer resurslari bo'yicha hududlararo farqlar statistik metodlar asosida yoritilgan. U Qashqadaryo viloyatining tabiiy resurslari boyligi, ayniqsa gaz-kimyoo sanoatiga investitsiya jalb qilishdagi ustuvorliklarini ajratib ko'rsatgan.

Xalqaro tajribaga murojaat qilgan holda, J. Dunning tomonidan ishlab chiqilgan "Oliy afzalliklar paradigmasi" (OLI model) xorijiy investorlar uchun tanlov mezonlari, ya'ni mulkiy, joylashuv va ichkilashtirish afzalliklari orqali mintaqaviy investitsiya oqimlarini baholash mexanizmini taklif qiladi. Ushbu model asosida Qashqadaryo viloyatining O'zbekiston janubidagi geostrategik joylashuvi, neft-gaz zahiralari va kadrlar tayyorlash imkoniyatlari xorijiy investorlar uchun jozibadorlik mezonlari sifatida baholanishi mumkin.

Investitsiyalar samaradorligini tahlil qilishda M. Xolmuminovning yondashuvi e'tiborga loyiq bo'lib, u investitsiyalarning yalpi hududiy mahsulotga ta'siri, ish o'rinlari yaratishdagi hissasi hamda eksport ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlar orqali ularning bevosita samaradorligini o'lchash metodologiyasini ishlab chiqqan. Bu yondashuv aynan Qashqadaryo kabi ishlab chiqarish salohiyati yuqori bo'lgan hududlarda amaliy qiymatga ega.

Shu bilan birga, T. Toshboevning tadqiqotlarida xorijiy investitsiyalarning moliyaviy va institutsional muhitga bog'liqligi, ya'ni bank tizimi rivoji, sug'urta bozori imkoniyatlari va sarmoyalarni himoya qilish mexanizmlarining mukammalligi xorijiy investorlar qaroriga bevosita ta'sir qilishi ta'kidlangan.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi faqat mablag' hajmi bilan emas, balki ularning mintaqaviy resurslarga, siyosiy-iqtisodiy barqarorlikka va institutsional islohotlarga moslashuvchanligi bilan belgilanadi. Ayniqsa Qashqadaryo viloyatida mavjud energetik resurslar, sanoat infratuzilmasi va eksport yo'nalishlari xorijiy investorlar uchun istiqbolli ko'rsatkichlar hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda Qashqadaryo viloyatiga jalb qilingan xorijiy investitsiyalar bo'yicha Davlat statistika qo'mitasi, Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi hamda hududiy hokimiyatlar ma'lumotlari asos sifatida olindi. Olingan raqamlar dinamik qiyosiy tahlil, ko'rsatkichlar taqqoslash va grafik usullarda chuqur tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda O'zbekistonda amalga oshirilayotgan chuqur iqtisodiy islohotlar hududlar kesimida investitsion faollikni oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, mamlakat janubida joylashgan Qashqadaryo viloyatining iqtisodiy salohiyatini to'liqroq ishga solish va xorijiy investitsiyalarni jalb etish orqali hududiy rivojlanish sur'atlarini tezlashtirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

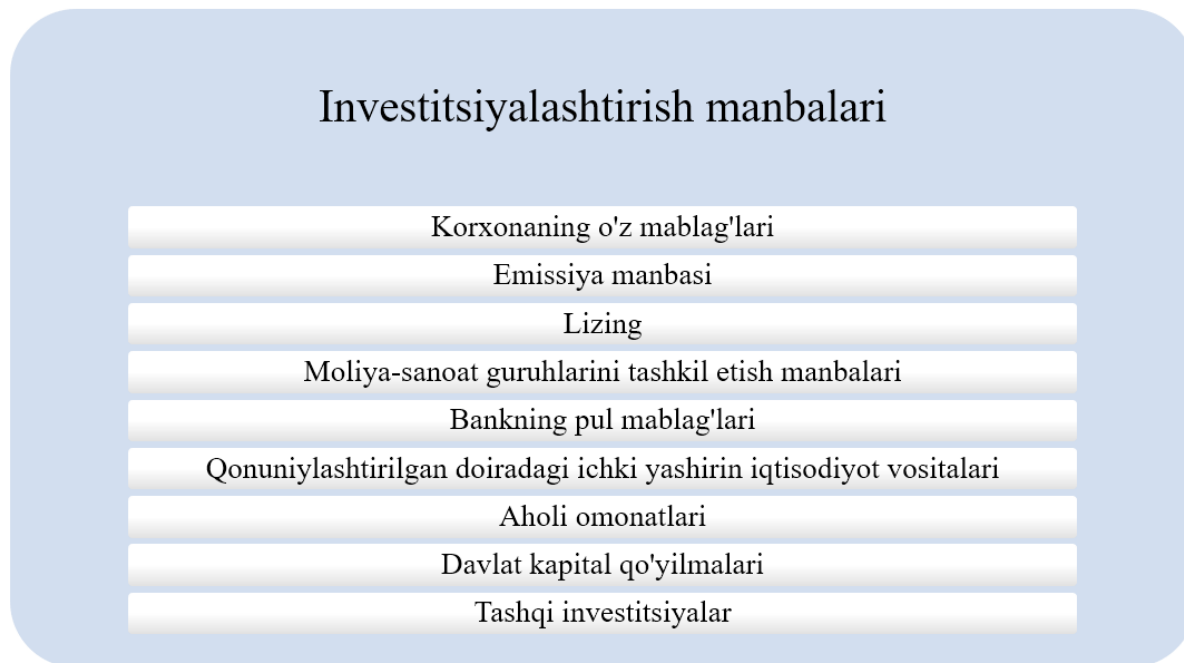
Statistik tahlillar shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryoga yo'naltirilgan xorijiy investitsiyalarning asosiy qismi quyidagi tarmoqlarga to'g'ri keladi:

- Yo'l-transport va kommunikatsiya infratuzilmasi – 26,7 %
- Sanoat (asosan qurilish materiallari, neft-gaz va kimyo) – 22,4 %
- Qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat sanoati – 18,4 %
- Energetika – 15,4 %
- Turizm, savdo va xizmat ko'rsatish – 9,6 %
- Boshqa sohalar – 7,1 %

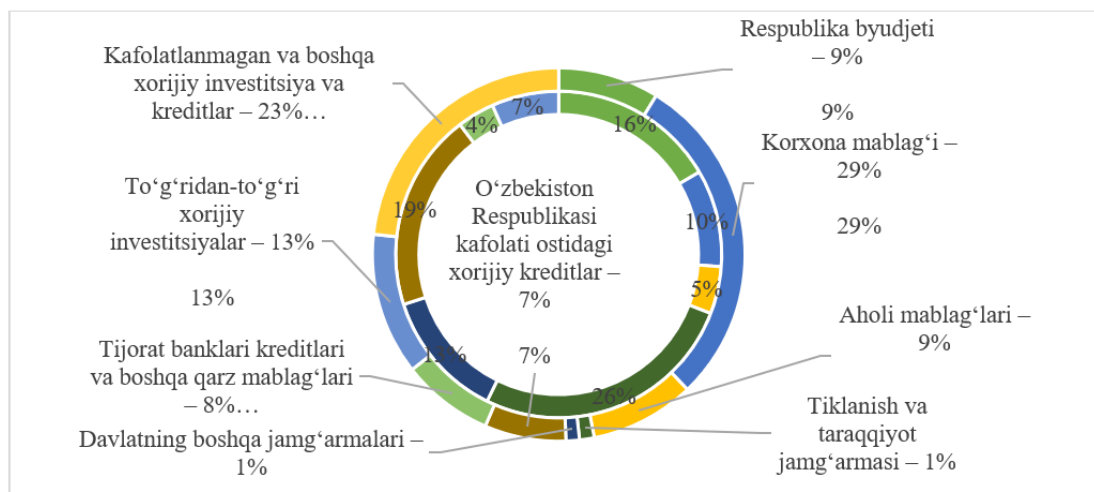
Mazkur investitsiya manbalarini samarali tanlash va ulardan oqilona foydalanish investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligini belgilovchi asosiy omillar sirasiga kiradi. Shu nuqtayi nazardan qaralganda, moliyalashtirish manbalarining to'g'ri kombinatsiyasi investitsiya risklarini kamaytiradi, resurslardan foydalanish samaradorligini oshiradi hamda loyihalarining hayotiylik darajasini ta'minlaydi.

Quyida keltirilgan 1-rasmدا investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari aniq guruhlariga ajratilgan holda tizimlashtirilgan (1-rasm):

1-rasm. Investitsiyalashtirishning asosiy manbalari

Bu ko'rsatkichlar 2020-yildagi holat bilan solishtirilganda sezilarli o'zgarishni anglatadi. O'sha yili bu nisbat 44 % — jalb etilgan mablag'lar va 56 % — ichki mablag'lar tarzida qayd etilgan. Demakki, 2020–2021-yillar oralig'ida jalb etilgan investitsiyalar ulushi 17,9 %ga oshgan. Bu esa respublikadagi investitsion muhitning jozibadorligi ortib borayotganini, xorijiy va mahalliy investorlarning ishonchi mustahkamlanayotganini bildiradi (2-rasm).

2-rasm. O'zbekiston Respublikasida moliyalashtirish manbalari bo'yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning 2021-2024-yillardagi tarkibini o'zgarishi (foizda)

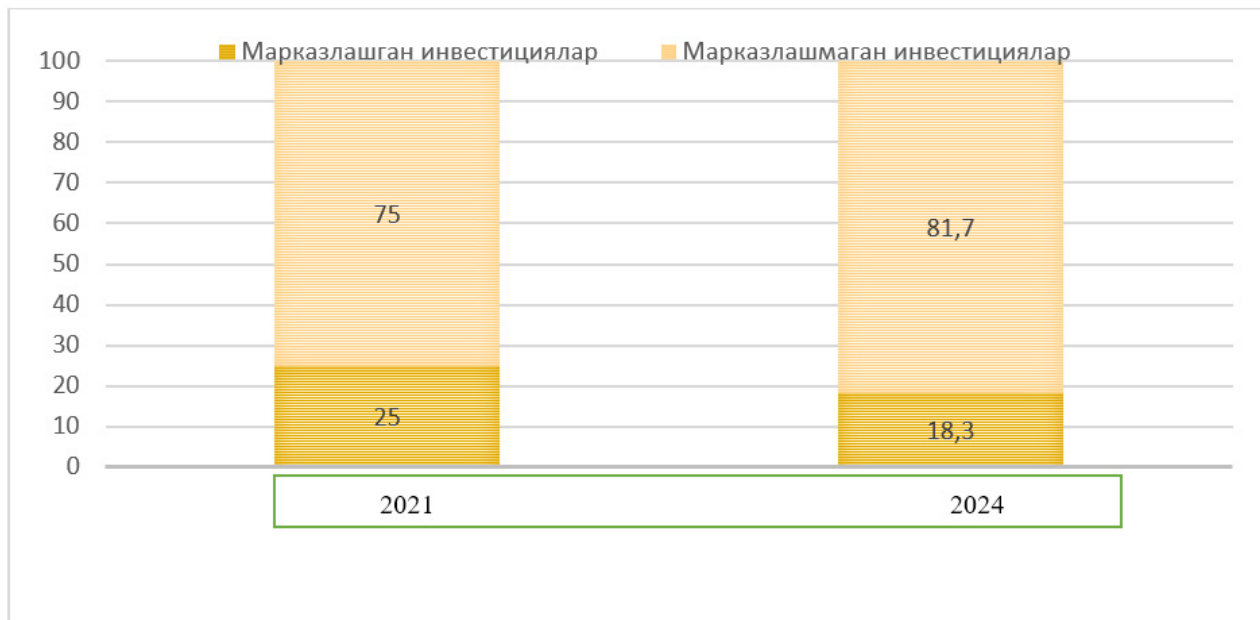
2021–2024-yillar davomida O'zbekiston iqtisodiyotida amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar, xususan xususiy sektor faolligini oshirish hamda xorijiy investitsiyalar uchun qulay muhit yaratish borasidagi sa'y-

harakatlar investitsiya manbalarining tarkibiy tuzilmasida sezilarli o'zgarishlarga olib keldi.

Moliyaviy sektorni liberallashtirish va pul-kredit siyosatini bozor mexanizmlariga mos tarzda yuritish hisobiga tijorat banklari kreditlari va boshqa qarz mablag'lari ulushi ikki barobarga oshdi. Natijada investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari yanada xilma-xil shakllarda shakllanmoqda.

3-rasm aynan shu statistik o'zgarishlarni grafik ko'rinishda aks ettirib, investitsiyalarning moliyaviy manbalari bo'yicha tarkibiy siljishlarini aniqlash imkonini beradi.

3-rasm. O'zbekiston Respublikasida markazlashgan va makazlashmagan investitsiyalarning 2021-2024-yillardagi tarkibini o'zgarishi (foizda)

2021–2024-yillar davomida bu borada qator ijobiy islohotlar amalga oshirilgan bo'lsa-da, statistik tahlillar shuni ko'rsatadiki, mintaqalarning asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalardagi ulushida hanuz katta tafovutlar mavjud. Masalan, 2021-yilda umumiy investitsiyalarning 23,5 %i Toshkent shahriga to'g'ri kelgan bo'lsa, Qoraqalpog'iston Respublikasining ulushi atigi 3,2 %ni tashkil etgan. Ulush jihatidan past ko'rsatkich qayd etilgan boshqa hududlardan biri Xorazm viloyati bo'lib, uning ulushi 3,5 % atrofida bo'lgan (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston Respublikasida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning moliyalashtirish manbalari bo'yicha mintaqalar kesimidagi taqsimoti

	Jami mlrd so'm	Ulushi	Shu jumladan moliyalashtirish manbalari bo'yicha (jamiga nisbatan foizda)						
			Respublika byudjeti	Korxon va tashkilot o'z mablag'i	Aholining o'z mablag'i	Xorijiy investitsiya va kreditlar	Suv ta'minoti va kanalizatsiya tizimini rivojlantirish jamg'armasi	Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi	bank kreditlari va boshqa tashkilotlar qarzi mablag'lari
O'zbekiston Respublikasi*	244962,4	100,0	8,8	29,1	9,0	42,7	1,1	1,3	8,0
Qoraqalpog'iston Respublikasi	7879,5	3,2	12,7	23,7	12,4	38,2	0,6	3,7	8,7
viloyatlar									
Andijon	12143,17	5,0	7,4	23,8	13,2	49,0	1,4	0,3	4,9
Buxoro	18995,26	7,8	5,1	18,1	10,2	60,0	1,0	0,5	5,1
Jizzax	13224,1	5,4	7,0	47,5	4,4	28,9	1,5	1,0	9,7
Qashqadaryo	16225,5	6,6	6,7	18,2	12,2	55,9	2,7	0,7	3,6
Navoiy	16309,6	6,7	4,0	16,2	9,0	60,2	0,5	0,4	9,7

Namangan	13302,5	5,4	7,6	25,1	16,2	32,6	1,4	0,5	16,6
Samarqand	17722,5	7,2	12,7	31,9	11,0	31,8	1,7	0,3	10,6
Surxondaryo	11326,4	4,6	11,9	14,0	14,4	44,1	6,6	1,2	7,8
Sirdaryo	8708,5	3,6	12,7	15,5	2,8	56,7	0,3	1,8	10,2
Toshkent	27822,4	11,4	7,5	37,1	8,4	37,8	0,7	0,5	8,0
Farg'ona	12920,7	5,3	10,3	27,2	13,6	39,7	1,4	1,5	6,3
Xorazm	8580,6	3,5	8,2	21,2	21,0	34,9	1,2	3,0	10,5
Toshkent sh.	57611,4	23,5	7,6	40,2	3,1	39,6	0,0	2,4	7,1
Umumiy statistik ko'rsatkichlari									
Maksimum	57611,4	23,5	12,7	47,5	21,0	60,2	6,6	3,7	16,6
Minimum	7879,5	3,2	4,0	14,0	2,8	28,9	0,0	0,3	3,6
Variatsion kenglik	49732,3	20,3	8,7	33,5	18,2	31,3	6,6	3,4	13,0
O'rtacha kvadratik chetlanish	12690,4	5,2	2,9	10,1	5,1	10,9	1,6	1,1	3,2
Standart ko'rsatkich	3,4	3,7	3,4	3,4	3,6	2,7	4,6	3,7	4,4

Tahlilga aniqlik kiritish maqsadida ikki asosiy indikator tanlab olindi:

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar darajasi;

Ushbu ko'rsatkich bo'yicha respublika o'rtacha darajasidan yuqori va past bo'lgan mintaqalar soni.

Mazkur indikatorlar asosida 2014–2021-yillar davomida 14 ta mintaqalar — Qoraqalpog'iston Respublikasi, 12 ta viloyat va Toshkent shahri bo'yicha baholash olib borildi. Tahlillar natijasiga ko'ra, dastlabki davrlarda hududlar o'rtasida tafovutlar keskin bo'lgan. Xususan, Toshkent shahri, Navoiy va Qashqadaryo viloyatlarida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan investitsiyalar hajmi respublika o'rtacha darajasidan mos ravishda 2,8, 1,9 va 1,9 barobar yuqori bo'lgan. Bu esa ushbu mintaqalarning alohida investitsion faollikka ega hududlar sifatida ajralib turishini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlil natijalariga ko'ra:

– 2014–2010-yillar oralig'ida standart ko'rsatkich 2,6 birlikdan 3,8 birikkacha o'zgarib turgan. Bu holat mintaqalar o'rtasidagi tafovutlarning keskinligi, barqaror emasligi hamda ayrim yillarda og'ish darajasining yuqoriligini anglatadi.

– 2011–2021-yillar oralig'ida esa ushbu ko'rsatkich 2,9 dan 3,1 birlik oralig'ida saqlangan. Bu esa mintaqaviy ko'rsatkichlarning nisbatan barqarorlashganini va normal taqsimotga yaqinlashganini bildiradi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar chiqarish mumkin: Mamlakatda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibini takomillashtirish zarur. Ayniqsa, xorijiy investitsiyalarni jalb etishda kafolatlanmagan investitsiyalar va kreditlar ulushini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mintaqaviy investitsiya siyosatini qayta ko'rib chiqish va investitsiyalar taqsimotida adolatli muvozanatni ta'minlash orqali barcha hududlarda barqaror iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash lozim.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mintaqaning iqtisodiy taraqqiyoti bilan jalb qilingan investitsiyalar hajmi o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjud. Shu bois investitsiyalarni faqat mavjud infratuzilmasi rivojlangan hududlarga emas, balki salohiyati yuqori, ammo yetarlicha e'tibor qaratilmagan mintaqalarga yo'naltirish maqsadga muvofiqdir. Mintaqalarning tabiiy, demografik va iqtisodiy resurslarini hisobga olgan holda aholi jon boshiga investitsiyalar hajmini oshirish bo'yicha kompleks yondashuv zarur.

Yakuniy natijalar 2021–2024-yillar davomida mintaqalar kesimidagi investitsion siyosatni optimallashtirish orqali iqtisodiy tenglikni ta'minlash uchun hali sezilarli imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi qonuni. 25.12.2019. O'RQ-598.
2. Bekmurodov A.Sh., Karriyeva Ya. K., Nematov I. U., Nabiyev D. H., Kattayev N.T. Xorijiy investitsiyalar. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisodiyot, 2010. – 166 b.
3. Abdullayev I.S. Mintaqaviy iqtisodiy tizimni optimal tartibga solishning mexanizmlarini takomillashtirish. iqt.fan.dok. avtoref. –T.: TDIU. 2020. – 66 b.
4. Bo'riyev N.S Web of Teachers: inderscience Research "The role of foreign investments in the development of the regional economy" <https://scientific-jl.com/obr/article/view/12752>

5. Muxammadiyeva Yu.Yu. Mintaqa salohiyatini oshirishda innovatsiyalar va investitsiyalarni rag'batlantirishda klaster yondashuvining o'rni. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14871999>
6. Bo'riyev N.S Journal of international scientific research " investitsiyalarning iqtisodiy mazmuni, mohiyati va mintaqa iqtisodiyotida tutgan o'rni" <https://spaceknowledge.com/index.php/JOISR/article/view/1785/1876>
7. Muxammadiyeva Yu.Yu. Mintaqa salohiyatidan samarali foydalanishda innovatsion jarayonlar ta'sirini baholash <https://universalpublishings.com/index.php/jsiru/article/view/9849/19145>
8. Gaibnazarova Z.T. Innovatsion investitsiyalashtirish samaradorligini oshirishning nazariy asoslari. Diss. i.f.n. TDTU 133 b. T. – 2012

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
